

УДК 82-91: 005.745/821.111.(438)

*Москвітіна Дар'я
(Запоріжжя)*

Шекспірівська столиця Східної Європи: Конференція Європейської асоціації дослідників Шекспіра у Гданську

Огляд містить інформацію про Міжнародну наукову конференцію Європейської асоціації шекспірознавців (ESRA), що відбувалася 27-30 липня 2017 р. у Гданську. Це місто багато років вважається своєрідною шекспірівською столицею Східної Європи, адже там з 1993 року щоліта проходить Міжнародний шекспірівський театральний фестиваль, заснований професором Гданського університету Єжи Лімоном. Завдяки цьому масштабному заходу Гданськ із великого промислового міста перетворився на театральний простір. Процес цього перетворення довершило будівництво Гданського шекспірівського театру (2014, архітектор – Ренато Тоцці), в якому поєдналися сучасні технології та перевірені часом традиції.

Програма конференції включала низку різноманітних наукових і видовищних заходів: пленарні лекції, секційні засідання, панельні дискусії, майстер-класи, перегляд вистав у рамках шекспірівського фестивалю. Україну на цьому поважному науково-мистецькому заході представляли вчені із Львова, Краматорська та Запоріжжя (Український міжуніверситетський науково-дослідницький шекспірівський центр).

***Ключові слова:** Вільям Шекспір, конференція, Європейська асоціація шекспірознавців, Гданськ, театральний фестиваль*

Розташоване на по-акварельному мальовничому березі Балтійського моря, польське місто Гданськ протягом ХХ століття неодноразово опинялося у прямому світлі рампи *teatrum mundi* під час його

найдраматичніших вистав. Тут, приміром, можна згадати суперечки навколо «данцигського коридору», що стали для нацистської Німеччини одним із формальних приводів нападу на Польщу та розв'язання Другої світової війни. Значною мірою завдяки створеній на гданській судноверфі незалежній профспілці «Солідарність» став можливим потужний антикомуністичний рух 1980-х рр., який пришвидшив розпад соціалістичного табору та колапс СРСР. В останнє десятиліття минулого століття, після відходу Польщі з-під радянського впливу та остаточного прийняття нею вектору європейського розвитку, над колись буремним містом нависла була своєрідна «загроза» перетворення на буржуазний морський курорт... Втім, така кардинальна зміна амплуа цього міста, на щастя, не відбулася, адже у 1993 році Гданськ відродився з морської піни у якості шекспірівської столиці Східної Європи: саме тут був заснований перший на теренах постсоціалістичного простору Шекспірівський театральний фестиваль.

Його засновник, професор Гданського університету, шекспірознавець, театрознавець, візіонер і мрійник Єжи Лімон – дійсно унікальна людина, адже йому вдалося те, чого до нього не міг зробити ніхто: перетворити промислове місто на величезний театральний простір. Він залучив до реалізації цього амбітного задуму багатьох шанувальників Мельпомени, які з ентузіазмом підтримали його. Серед тих, хто сприяв успішному втіленню в життя мрії Єжи Лімона, слід згадати насамперед дві ключові особистості – Принца Вельського, офіційного покровителя Гданського шекспірівського фестивалю, та Ренато Ріцци – архітектора Гданського шекспірівського театру. Ця унікальна споруда зведена у 2014 році на місці середньовічної школи фехтування, подвір'я якої часто служило сценічним майданчиком, де заїжджі мандрівні

труп ставили театральні вистави. Серед них бували й гастролери з Англії. Тож цілком ймовірно, що Гданськ XVII сторіччя мав змогу побачити гру когось із акторів шекспірівської трупи, або ж стати свідком майже прем'єрної вистави, яка до того з успіхом пройшла на підмостках «Глобуса».

2017 рік став для Гданського шекспірівського фестивалю особливим, бо саме тоді вдалося поєднати дві надзвичайно знакові для європейської шекспірознавчої спільноти події – театральний фестиваль на березі Балтики і потужний науковий форум – чергову конференцію Європейської асоціації шекспірознавців (ESRA). Практика поєднання двох іпостасей сучасної шекспіріани – мистецької та академічної – не нова. На сторінках часопису «Ренесансні студії» вже неодноразово згадувався Шекспірівський театральний фестиваль у м. Крайова (Румунія), прикметною рисою якого є своєрідне злиття наукового і театального дискурсів. Цей досвід і був підхоплений та розвинутий надзвичайно креативною командою організаторів конференції, в якій під проводом професора Єжи Лімана об'єдналися літературознавці та дослідники і практики театру з Гданська, Познані, Варшави й інших наукових та мистецьких центрів Польщі.

Конференція «AnAtomizing Text and Stage» відбувалася протягом 27-30 липня, і ці чотири дні були насичені напрочуд різноманітними подіями – пленарними лекціями, секційними засіданнями, панельними дискусіями, книжковими презентаціями, майстер-класами, екскурсіями та, звичайно ж, виставами. Відомі дослідники творчості Великого Барда виступили з пленарними лекціями, присвяченими гостроактуальним проблемам, які однаковою мірою цікаві як для вчених-шекспірознавців, так і для практиків театру. Так, приміром, Пітер Голланд, автор фундаментальних

VI. Рецензії, есеї, огляди, повідомлення

досліджень з історії британського театру, присвятив свою лекцію проблемам культурної пам'яті, детально висвітливши ті причини й тенденції, що призвели до «забуття» певних постановок Шекспіра і «забуття певних моментів» у постановках Шекспіра. Сучасним театральним стратегіям використання Шекспірових текстів для актуалізації злободенних подій присвятила свою доповідь Діана Гендерсон – визначна американська дослідниця англійського ренесансного театру. Про функції театральної завіси у різних постановках шекспірівських п'єс надзвичайно цікаво і експресивно розповіла польська дослідниця Малгожата Гжегожевська – авторка численних шекспірознавчих розвідок.

Кількісні статистичні дані згаданої конференції справді вражаючі: під дахом Гданського університету вдалося зібрати майже 250 дослідників із різних країн Європи. Вони брали участь у 17 семінарах, присвячених широкому спектру тем, пов'язаних із вивченням шекспірівського канону «on page and stage» – від проблем сценічного перекладу до впливу географічних факторів на сценічну інтерпретацію драматургії Великого Барда. Під час 11 панельних дискусій розглядалися окремі аспекти досліджень Шекспірового доробку в широкому театральному, кінематографічному та соціокультурному контекстах. Крім того, учасники конференції мали змогу відвідати книжкові презентації та майстер-класи для молодих дослідників і театральних діячів. Не був забутий і розважально-видовищний компонент: під час церемонії відкриття учасники конференції переглянули виставу-фантазію «Острів» за мотивами романтичної драми «Буря» (театр «Козлина пісня», Вроцлав, Польща). У наступні дні учасники конференції могли долучитися до перегляду відеOVERSII спектаклю «Г.» у постановці культового польського режисера Яна Клети та презентації нової кіноверсії «Макбета» (реж. Кіт Монкман). Звичайно

ж, науковці мали можливість переглянути й вистави, які ввійшли до програми фестивалю.

Українська делегація на шекспірівській конференції у Гданську була доволі репрезентативною як у географічному плані (учасники представляли Запоріжжя, Львів і Краматорськ), так і у тематичному діапазоні представлених доповідей. Вітчизняні шекспірознавці зосередили увагу на філософській проблематиці комедій видатного елизаветинця (С. Сушко), особливостях рецепції Шекспірового літературного доробку у творчості європейських письменників (Н. Торкут, В. Марінеско, Д. Москвітіна), специфічних рисах українського перекладу «Гамлета», здійсненого Г. Хоткевичем (Д. Москвітіна), засобах візуалізації шекспірівських образів в українській сценографії та книжковій графіці (Д. Лазаренко), а також на майстерності комедійних акторів шекспірівської доби (Г. Пастушук).

У цьому контексті варто відзначити позитивну динаміку українського представництва на подібного роду міжнародних заходах: завдяки зусиллям вітчизняних вчених – в першу чергу представників Українського міжуніверситетського науково-дослідницького шекспірівського центру (м. Запоріжжя), очолюваного доктором філологічних наук, професором, академіком АН ВШ України Н.М. Торкут, – Україна, нарешті, перестала бути білою плямою на світовій шекспірівській мапі, й інтерес зарубіжних колег до нашої театральної, наукової та видавничої шекспіріани продовжує невпинно зростати.